

ETO: 821.511.141-1JÓKAI M.
821.511.141-1VÖRÖSMARTY M.
801.6
82.091
DOI: 10.19090/hk.2025.1.110-120

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

LÖRINCZ Julianna

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Magyar Nyelvészeti Tanszék
Eger, Magyarország
Selye János Egyetem
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Komárom, Szlovákia
jel2ster@gmail.com
ORCID 0000-0002-1748-7033

AZ INTERTEXTUALITÁS ALAKZATAI

*Vörösmarty Mihály és Jókai Mór Liszt Ferenchez című versének
összehasonlító stíluselemzése*

The figures of intertextuality

*Comparative stylistic analysis of poems To Franz Liszt
by Mihály Vörösmarty and Mór Jókai*

Forme intertekstualnosti

*Komparativna stilistička analiza stihova Mihalja Verešmartija
i Mora Jokaija posvećenih Francu Listu*

A tanulmány szerzője az összehasonlító stilisztika módszerével veti egybe Jókai Mór és Vörösmarty Mihály azonos című versét. A *Liszt Ferenchez* című vers vizsgálata során a szerző a szövegkohezív funkciójú alakzatokat helyezi az elemzés fókuszába mindkét szövegben. Részletesebben a szubjekció, az aposztrofé, az ellentét, az ismétlés és a fokozás alakzatainak jelentésképző funkcióját vizsgálja a funkcionális stilisztika elemzési módszerével. Az összehasonlító stíluselemzés nem új keletű tudományos stíluselemzési módszer. Szikszainé Nagy Irma *Intertextuális tükrök* című munkájában utal arra, hogy már Goethe 1872-ben felvetette az összehasonlító tudományág szükségességét az irodalomban (Szikszainé Nagy 2021, 18). *Kulcsszavak:* intertextualitás, szubjekció, aposztrofé, ismétlés, ellentét

Bevezetés

Jókai Mórt regény- és novellaíróként tartja számon mind a szakirodalom, mind pedig az olvasóközönség. Költészetéről ma kevesen tudnak, pedig hatszáz-nál is több verset írt, a százkötetes jubileumi Jókai-kiadás 98. és 99. kötete tartalmazza ezeket.

[M]indez pusztán a töredéke Jókai összes költeményének, ugyanis számos, korábban folyóiratban megjelent versét nem illesztette bele ebbe a gyűjteménybe. Jókai Mór alkotói pályájának legelejétől egészen a végéig folyamatosan jelen volt a költészet. Életműve versközlésekkel indult: mindössze kilencéves volt, amikor első két verse megjelent nyomtatásban (Fülöp 2022).

Adamikné a következőket jegyzi meg Jókaiával, a költővel kapcsolatban:

Érdekes, hogy Jókai mindig költőnek nevezi magát, sőt egész művészetét költészetnek tartja, nemcsak a Sötér által románcosnak nevezett lapokat: *Azonban én nem vagyok próféta, aki új szektát szándékozik alapítani; hanem csak költő, aki sokat átélt, sokat látott, és sokat átértzett. (Életemből I, 5; A látható Isten)* (Adamikné Jászó 2016, 23).

A kritikusok gyengének tartották Jókai verseit. A regények és novellák magasabb művészi színvonala közötti egybevetés is hozzájárult ehhez a véleményhez, bár a versek mai szemmel nézve nem rosszabbak, mint a korabeli közép szint. Álljon itt egy vélemény Zsigmond Ferenc Jókai-életrajzából:

A pápai diákoskodás idejében is egyre-másra írta költőnk a verseket és elbeszéléseket, de ezeket is jónak látta a feledés fátyolával letakarni, kihagyva őket az Összes művek jubiláns kiadásából (Zsigmond 1924, 48). [...] Jókai utánozhatatlan költői művészete csak prózai alakban érvényesül; verseiben nem tehetség nyilvánul, hanem csak rutin. A versírogatás kedve végigkísérte Jókait egész életén. [...] Ebben az (Üstökösben) minden héten megjelent Jókaitól a legalkalomszerűbb, legizgatóbb témáról egy vagy több költemény, melyek az egykorú magyar ember lelkének egész rejtekét egyszerre átfűtötték valami sajátságos hőséggel, mint a piciny gyógyító pilulák a sínylődő szervezetet (Zsigmond 1924, 237–238).

Jókai tehát a cikkekhez és tárcanovellákhoz hasonlóan a napi eseményekre, történetekre is hamar reagált, és nem mindig kiérlelt formában.

A vers előzménye, a keletkezését kiváltó ok

A *Liszt Ferenchez* című költeményt Jókaival az az indulat íratta, amelyet Liszt Ferenc 1859-ben megjelent könyvében a magyar népzene eredetiségének elvitatása váltott ki belőle. Itt kell röviden kitérnünk arra a forrásra is, ami Jókai indulatát generálta.

Liszt Ferenc viszonylag rövid, néhány hónapos magyarországi tartózkodásai idején több füzetre való magyar népdalt, verbunkost, népies műdalt (magyar nótát) gyűjtött. Ezek szerzői között voltak cigány zenészek is, például a híres Bihari János. Liszt – azonkívül, hogy a *Magyar dallamokban* és a *Magyar rapszódia*kban és több más művében felhasználta ezeket, és ezáltal a magyar népzene is megismertette a világgal – a *Des Bohémiens et de leur musique en Hongrie* címmel 1859-ben franciául, majd hamarosan több nyelven is megjelent könyvet írt a Magyarországon hallott népzeneről. A könyv 1861-ben magyarul is megjelent: *A cigányokról és a cigány zenéről Magyarországon* (vö. Szilágyi 2014, 53). A magyar népzene és cigány zene összekapcsolása miatt ez a könyv azonban komoly vitákat váltott ki a magyar értelmiség körében is. Jókai ismer-te ezeknek a vitáknak a tartalmát, a verse is tükrözi azt a kulturális és nemzeti érzékenységet és felháborodást, amelyet Liszt könyve kiváltott. Ne felejtjük el, hogy milyen magyar történelmi korszakban keletkezett: az elbukott szabadságharc utáni megtorlások időszaka ez az 1867-es kiegyezés előtt! Jókai, aki Liszt Ferenc előadásait hallhatta, maga is nagyra tartotta a zeneszerzőt, így jogos volt a felháborodása. Liszt könyvét a vers tanúsága szerint még közvetlen megjelenésekor franciául is olvashatta, hiszen 1859-ben keletkezett a verse is, bár elképzelhető, hogy nem olvasta végig, és a napisajtóban megjelent hírek és társasági beszélgetések alapján írta meg versét első felindulásában. De Jókai valószínűleg nem vette figyelembe Liszt minden gondolatát, így ismerethiány miatt joggal vette a magyarság zenéje elleni támadásnak. Ezt erősíti meg a következő szakmai vélemény is a Liszt-könyvről:

Ebben a Magyarországon nagy felháborodást kiváltott könyvben Liszt arról értekezik, hogy a magyar zene voltaképpen a magyarországi cigányok zenéje. [...] Liszt magyarországi tartózkodásai idején minden bizonnyal kizárólag cigányzenészekről hallotta a magyar zenét, hiszen éttermekben, kocsmákban, szállodákban, de még a vidéki és városi kúriákban, palotákban is cigányzenészek muzsikáltak. „Cigányzene” – „magyar nóta”; mai napig is szinonim fogalmak. Kevesen vették azonban észre, hogy a 267. oldalon – részben Mátray Gáborra is hivatkozva – így ír: „A magyarok zenéjét, mely önmagában tökéletlen, a cigány muzsi-

kusok alakították és adták el úgy, hogy azoknak műbecset, dicsőséget, hírnevet kölcsönöztek az ő előadásuk, érzelmük által, melyet azokba leheltek”. [...] *A magyarok voltak, kik saját énekeiket és táncnótáikat a cigányoknak betanították... azokat a darabos és szegényes töredékállapotból megmentették* (Szilágyi 2014, 53).

A fenti idézet általam kiemelt része arra vonatkozik, hogy tulajdonképpen Liszt is utal arra, hogy a zene eredete magyar, de a cigány előadók terjesztették el nemcsak Magyarországon, hanem Európában is, de főként a saját zenei stílusukban. Jókai a magyar nemzeti öntudat elleni közvetlen támadásnak tartotta Liszt véleményét, amelyben nem kis szerepe volt a korabeli közhangulatnak, amint ezt Zsigmond Ferenc is írja:

Mikor pl. Liszt Ferenc kicsinylőleg nyilatkozott a magyar zenéről, mintegy az egész akkori nemzedék sovínizmusa szisszen fel és tiltakozik a Liszt elfogultsága ellen a Jókai rögtönzött versében, ezzel a tiszteletreméltó, de szintén nem valami tárgyilagos argumentummal:

Mit tudod te, mi a honfibanat,

Aki senkihez sem tartozol? (Zsigmond 1924, 238).

Stilisztikai elemzés

Jókai *Liszt Ferenchez* című versében a magyar népzene cigány kultúrából való eredetére vonatkozó, a világhírű zeneszerző elleni vádak megfogalmazása a romantikus korstílusra jellemző retorikai-stilisztikai eszközök alkalmazásával fejeződik ki. A versben Jókai a regényeihez és novelláihoz hasonlóan mesterien alkalmazza a retorikai alakzatokat (vö. Adamikné Jászó 2016, 2024). A retorikai-stilisztikai alakzatok közül a szubjekció, az aposztrofé, a változatlan és variációs ismétlés, a fokozás és az ellentét alakzatai a leggyakoribbak a szövegben, amelyek komplex alakzatokként alakzattársulásokban funkcionálnak (vö. R. Molnár 2002, 2). Az alakzattársulások szövegszinten működnek, azonos, hasonló vagy ellentétes szemantikai jelentésű alakzatok biztosítják a szöveg kohezív funkcióját.

A versben a romantikára jellemző érzelmekkel telített retorikai eszközök segítségével teremt a költő fiktív párbeszédet (szubjekció) a világhírű zeneszerzővel. A szöveg a híres Vörösmarty-sor alkotta mottóval indít: *Hirhedett zenésze a világnak!* Ez az intertextuális utalás a Vörösmarty iránti tisztelet kifejezője, azonban azzal ellentétes jelentést is kap a szövegkontextusban. Míg Vörösmarty versében a tisztelet mindvégig egyforma intenzitású pátosz-

szal társul, Jókai indulatos, szemrehányó hangját hazafias érzelmei, valamint a korabeli értelmiségi körben fellángolt felháborodás motiválta. Ezt erősíti a szállóigévé lett híres cézári mondat (*Et tu mi filii Brute!*) is, amely egyértelműen Liszt feltételezett árulását idézi: *Még te is ellenünk fordulsz, oh nagy zenész?*

A továbbiakban sorrendben a következő alakzatokat vizsgálom a versszövegben: *szubjekció, aposztrófé, ismétlés, ellentét, fokozás*. A szubjekció (subiectio) Szikszainé Nagy Irma értelmezésében kérdő és felelő, ellentétes jelentésű elemekből áll:

A szubjekció olyan kételemű szerkezet, amelynek kérdő, illetve felelő eleme ellenvetésre épülve fiktív dialógust alkot monológban. Az teszi a mondategyüttest alakzattá, hogy ugyanattól a személytől származik mind a kérdés, mind a felelet, és együtt alkotnak beszédaktust, együtt van illokúciós erejük a szövegben (Szikszainé Nagy 2008, 575).

Jókai szövegében a szubjekció más kérdésalakzatokkal társulva jelenik meg. Ilyen alakzat az aposztrófé, amely szoros kapcsolatban van a szubjekcióval. Az aposztrófé alakzatát az *Alakzatlexikon*ban a következő megfogalmazásban olvashatjuk:

Az aposztrófében több jelelem és jelzés van együttesen jelen, s legtöbb-ször kapcsolódik hozzá más-más alakzat is. A legfontosabb a megszólítás, mert ez önmagában is több funkcióval bír. Kifejezi az elfordulás, illetve az odafordulás tényét a szövegfolytonosság megszakításával (grammatikai elem), megnevez valakit (szemantikai elem), jelzi a megnyilatkozó új és régi beszédpartneréhez fűződő viszonyát (pragmatikai funkció), és kifejezi a beszélő illokúciós szándékát (Gellénné Köröcsi 2008, 121–122).

Az első megszólítás szintaktikai kérdésalakzattal kombinált, szemantikai ellentétet is magában foglaló alakzategyüttes: *Ellenünk fordulsz, oh nagy zenész?* A következő megszólítás a magyar dal nagyszerűségét – háromszoros, változatlan formájú ismétlésben és egyben a gradáció alakzatával összekapcsolva – méltató alakzattársulás, amely egyúttal magában foglalja a költőnek a zeneszerzőről alkotott korábbi pozitív értékítéletét is. A kiemelt részben az *Az a dal* szintagma adjekciós alakzat háromszoros változatlan ismétlés, amely után következő érzelmi fokozások alkotják a megszólított könnyelmű, végzetes tetteivel való szembeállítást. A megszólítás (*Te vén gyermek!*) pejoratív stílusértékű szemantikai ellentétet alkot a *Hirhedett zenésze a világnak* pozitív értékítéletű aposztróféval.

Az a dal, mit hogyha hall a honfi,
...
Az a dal, mely szivből jött és szivbe
Visszatér
...
Az a dal, mit egykor istenitél
...
Té vén gyermek! könnyen összetépsz.

A vers eddigi szövegrészei az előkészítést szolgálják, amelyet a következő részben a vers létrejöttét kiváltó állítások követnek:

Azt beszéled, – s szavad messzehangzó:
Hogy e méla dallam nem mienk;
Hogy az nem a magyar ősi bújá
És jó kedve, a mi benne zeng.
Csak egy vándor; züllött népcsaládnak
Hangja az, mely jött hazátlanul:
Énekelni édes szülőföldről
A magyar nemzet ettől tanult

A vers mondatszövése az élőbeszéd elbeszélő jellegét imitálja. Ez a mondat-szerkesztés Jókai regényeinek mondat-szerkesztését követi rímes formában. A második személyű közvetlen tegező megszólítást egy interpozíció (közbevetés) szakítja meg, amely a megszólított szavainak súlyát hangsúlyozza, hiszen *messzehangzó*, azaz más népek tudomására is jut, ezért is veszélyes a magyar nép hírére. Ezt követően anaforikus ismétléssel kezdődő mondatokban fejti ki a költő, hogy Liszt kétségbe vonta a dal magyar eredetét.

Jókai versének hangneme vádló, lekezelő, amit a minősítő jelzős szerkezetek is mutatnak: *méla dallam; vándor; züllött népcsaládnak / Hangja az, mely jött hazátlanul: / Énekelni édes szülőföldről*.

Ez a lebecsülő hangnem Liszttel és a cigánysággal szemben nagyon ellentétes a Vörösmarty-versben megszólaló patetikus stílusárnyalattal. Nézzünk erre példát a Vörösmarty-versből! Vörösmarty mindvégig közvetlenül Liszthez szól, a kiemelt kérdésalakzatok háromszori ismétlése is erre utal. A költő nem kérdőjelezi meg Liszt nemzeti hovatartozását, ellenkezőleg, azt hangsúlyozza, hogy hűséges a hazához: *Bárhová juss, mindig hű rokon*. A versek összehasonlításakor azonban figyelembe kell vennünk azt is, hogy amikor Vörösmarty 1840-ben ezt a verset írta, más történelmi körülmények voltak, mint Jókai versének keletkezésekor (1859). Vörösmarty verséből a reformkor reményei szólnak:

Hírhedett zenésze a világnak,
Bárhová juss, mindig hű rokon!
Van-e hangod e beteg hazának
A velőket rázó húrokon?
Van-e hangod, szív háborgatója,
Van-e hangod, bánat altatója?

Vörösmarty költeményének második aposztrofikus alakzatában a *tanár* szó szerepel, amelynek korabeli jelentése: 'mester'. A mai olvasó számára a *tanár* szónak más a jelentése.

Zengj nekünk dalt; hangok nagy *tanárja*,
És ha zengesz a múlt napiról,
Légyen hangod a vész zongorája,
Melyben a harc mennydörgése szól,
S árja közben a szilaj zenének
Riadozzon diadalmi ének.

Liszt, a félig magyar származású európai ember, aki ugyan magyarul nem tudott, de magyarnak vallotta magát, a magyarok számára rokon, ezért kéri Vörösmarty – és a segítségével reménykedik –, hogy dalával rázza fel a magyarokat a csüggedésből, és akkor újra nagy lehet a nemzet.

A Jókai-versben a második aposztrofé, Liszt újbóli megszólítása a harmadik szakaszban jelenik meg. A megszólítás a mottóban szereplő jelzős szerkezet szórendi cserével létrejött variációs ismétlése: *Oh világnak hírhedett zenésze*. Ezt követi a magyarázó kifejtő felsorolás, amely a dalok valóságos szerepét hangsúlyozza a magyar emberek életében: a bennük rejlő, ki nem mondott érzelmek, a hazaszerető nép bánata (*honfi bánat*), amelyet a nem köztük élő zeneszerző nem ismerhet. Az eddigi ironikus hangnem folytatódik, sőt erősödik a versben, hiszen Jókai kétségbe vonja a híres zenésznek a nemzethez, de nem csak a magyarhoz, bármely nemzethez való tartozását is (*ki senkihez sem tartozol*). Ez utalás arra, hogy Liszt ugyan a Habsburg Birodalom magyarországi részén született, de élete nagy részét külföldön élte le, főként Franciaországban. Így Jókai szerint meg sem értheti a magyarok érzéseit.

Az ötszörös változatlan ismétlés: a *Mit tudod te?* kérdés ellentétes jelentésű: 'nem tudod':

Oh világnak hírhedett zenésze,
Mit tudod te, hogy miről beszélsz?
Mit tudod te, hogy e keserédes

„Ki-ne-mondd-mi” tán több, mint szeszély?
Mit tudod te, mi a honfi bánat,
A ki senkihez sem tartozol?
Mit tudod te, mért a túlcsapó kedv,
A midőn a dal utója szól?
Mit tudod te, hogy mi a magyar dal?
Ki „jövő zenéjét” alkotod.
A magyar dal a „multak zenéje”
Hogy miért az? meg sem hallhatod.
Mit tudod te, mi egy nemzet kincse,
Hogy mik annak ősi szentei?
Te, ki anyád édes drága nyelvén
Egy ígét ki nem tudsz ejteni!

A következő szakaszban a költő kérdések formájában sorolja fel a magyar föld azon értékeit, amelyeket a népnek jelent: a haza, a délibábos alföldi táj, ahol ez a dal a dallammal együtt született. Továbbá a költő utal arra is, hogy nem biztos, hogy Liszt tudja, mit jelentett a magyaroknak Lavotta János, a verbunkosok, polonézok és menüettek szerzője, aki Bihari Jánossal és Csermák Antallal híres triászt alkotva zenélt a magyarok életéről, érzéseiről. Lavotta Jánost azért tartja Jókai többnek – bár nem nagyobbnek –, mert magyar volt, és a magyaroknak, a magyarokról írt.

Hallottad-e hírét Lavotának?
Ki több volt, mint te; bár nem nagyobb.
Nem tevéd; mit rólunk írtál, nem más
Mint gondatlan szerzett rágalom;
Olyan, minőt szoktak írni többen:
„Népismertetés a pamlagon”.

A vers végig Liszt elleni vádirat, de a sértő hangnem mellett a verszárlat a fájdalmas megbocsátás hangján is szól, bár ezt azonnal felülírja a kettőspont utáni ellentétes értelmű szövegrész, amely erős sértés is egyben: *Nem gyűlölünk: azt megválogatjuk.*

A verszáró szakaszt a fokozás és ellentét alakzatai szövik át. A fájdalom hangján szólva fejt ki Jókai, hogy Liszt, a világhírű zeneszerző tájékoztatlan-ságából fakadó könyvének állításai miatt a nemzetközi olvasóközönség előtt is degradálta a magyarok zenéjét. Ezt fejezi ki az újabb intertextuális utalást is magába foglaló ellentét alakzata. Jókai nem mondja ki Vörösmarty nevét, de

a *dicső költőnk* kifejezés és a Vörösmartytól vett idézetek egyértelművé teszik az utalást. A *dicső költőnk* jelzős szerkezet kétféle jelentést is hordoz: 1. elismert nagy költő; és ennek az ellenkezőjét is: 2. méltatlanul nagyra tartott, hiszen félreismerte Lisztet. Ez a leértékelő jelentés a Vörösmarty iránti csalódást is kifejezi:

*Nem vitázunk; hiszen hallgatásunk
Olyan régen jól illik nekünk
A szegény cigányra sem haragszunk,
...
De fáj mégis, hogy kit dicső költőnk
Első honfivá tett szép dalán
Most kimondja, hogy még azt se tudta
Rólunk: voltaképen kik valánk.*

A vers intertextuális utalásai mellett a romantikus szerkezet, az ismétlések, fokozások és ellentétek komplex alakzatokként való megjelenése is áthallás Vörösmarty versére, stílusára, bár Vörösmarty pátosza, költeményének műfaja, az óda és az ódába szövődő rapszodikus hangnem nem jelenik meg a Jókai-versben. A Jókai-szövegben is van pátosz, de a hangsúlyok máshová esnek: nem a zeneszerzőt dicséri a szerző, hanem a magyar dal nagyszerűségét emeli ki. Míg Vörösmarty Lisztet egyetemes és nemzeti hősként tiszteli, Jókai csak kritikával illeti, és a Liszt iránti tisztelet – ha van is benne – eltörpül a versben. A versek közötti tartalmi és stílusbeli eltérés a két vers keletkezése közötti időbeli és a történelmi helyzetek közötti különbségből is következik. Vörösmarty még bizakodó a magyar nép jövőjét illetően, Jókai már egy elbukott szabadságharc után írja a verset, amelyben a nemzet és saját kiábrándultsága, keserűsége, valamint a Liszt könyvében leírtak miatti dühös, elkeseredett és ironikus közhangulat tükröződik. Jókai verse a mai olvasó számára, ha egyáltalán eljut hozzá, és értő olvasó, nem ér fel a nagy költőelőd versének művészi hatásával.

Összegzés

Liszt Ferencnek a magyar népzene eredetéről vallott felfogása váltotta ki Jókai Mórból az ironikus hangnemben írt verset. A vers intertextuális utalásai Vörösmarty Mihály azonos című versének áthallásai. Ezek az áthallások hol Vörösmarty híres sorának ismétlésével, hol pedig csak egy jelzős szerkezettel való helyettesítés formájában jelennek meg. Jókai és Vörösmarty verse is romantikus stílusú, mindkettőben különböző mondat- és pragmatikai alakzatok

jelennek meg alakzattársulások formájában (szubjekció, aposztrofé, ismétlés, ellentét, fokozás, különböző kérdésalakzatok). A romantikus körmondatok, a felkiáltások, megszólítások, kérdések, ismétlések és ellentétek átszövik mindkét szöveget. „Jókainál a nemzeti romantika fennmaradása, illetve uralkodó szerepe szemléletének, törekvéseinek hangsúlyozottan nemzeti jellegével függ össze” (Sötér 2022, 267). A romantikus korstílus jellemzői Jókainak nemcsak a regényeiben és novelláiban, hanem az ezekkel párhuzamosan írt verseiben is megfigyelhetők. A retorikai-stilisztikai alakzatok mind a Jókai-regényekben, mind az elemzett versben azonos funkciójukat: a téma kifejezésére szolgáló szövegkohezív eszközök.

Irodalom

- Adamikné Jászó Anna. 2016. *Jókai és a retorika*. Budapest: Trezor Kiadó.
- Adamikné Jászó Anna. 2024. *Jókai novellái retorikai elemzésekkel*. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 233. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Fülöp Dorottya. 2022. Jókai, a költő. *Irodalmi Jelen*. <https://www.irodalmijelen.hu/2022-apr-29-2000/jokai-kolto1> (2025. márc. 1.)
- Gellénné Körözi Eszter. 2008. Aposztrofé. In *Alakzatlexikon: A retorikai és stilisztikai alakzatok kézikönyve*, főszerk. Szathmári István. 121–124. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Jókai Mór válogatott versei*. <https://mek.oszk.hu/05100/05177/html/> (2025. márc. 3.)
- Liszt Ferenc. 2020. *A cigányokról és magyarországi zenéjükéről*. Fordította, sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta Hamburger Klára. Budapest: Balassi Kiadó.
- R. Molnár Emma. 2002. Alakzattársulások egy szépprózai műalkotásban: Szomorú Dezső: A párizsi regény. In *Az alakzatok világa 8.*, szerk. Szathmári István. 31. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Sötér István. 2022. Jókai nemzeti romantikája. In *Jókai Mór emlékezete*, szerk. Margócsy István. 267–283. Budapest: Osiris Kiadó.
- Szikszaíné Nagy Irma. 2008. Szubjekció. In *Alakzatlexikon: A retorikai és stilisztikai alakzatok kézikönyve*, főszerk. Szathmári István. 575–581. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Szikszaíné Nagy Irma. 2021. *Intertextuális tükrök: Összehasonlító stíluselemzések*. Budapest: Kalligram.
- Szilágyi András. 2014. Liszt Ferenc és a magyar verbunkoszene. *Napút* 16 (8): 47–55. [\(https://www.Napút - 16. évf. 8. sz. \(2014. október\)\)](https://www.Naput-16.evf.8.sz.(2014.oktober)) (2025. márc. 3.)
- Vörösmarty Mihály. 2021. *Összes költeményei*. Budapest: Osiris Kiadó és Szolgáltató Kft.
- Zsigmond Ferenc. 1924. *Jókai*. Budapest: A Magyar Tudományos Akadémia Kiadása.

THE FIGURES OF INTERTEXTUALITY

*Comparative stylistic analysis of poems To Franz Liszt
by Mihály Vörösmarty and Mór Jókai*

The author of the paper compares the poems of the same title to Franz Liszt by Mór Jókai and Mihály Vörösmarty with the method of comparative stylistics. The author focuses on figures with text-coherence function in both texts. In more detail, she examines the meaning-forming function of the forms of subjectio, apostrophe, antithesis, repetition and climax with the method of functional stylistics. Comparative style analysis is not a new scientific method of the style analysis. Irma Szikszainé Nagy refers to the fact that Goethe raised the need for a comparative discipline in literature as early as 1872 (Szikszainé Nagy 2021, 18).

Keywords: intertextuality, subjectio, apostrophe, repetition, antithesis

FORME INTERTEKSTUALNOSTI

*Komparativna stilistička analiza stihova Mihalja Verešmartija
i Mora Jokaija posvećenih Francu Listu*

Autor studije, koristeći metod komparativne stilistike, upoređuje stihove sa istim naslovom autora Mora Jokaija i Mihalja Verešmartija posvećenih Francu Listu. Akcenat se stavlja na pesničke figure sa tekstualno-kohezivnim funkcijama. Metodama analitičke funkcionalne stilistike detaljno se analiziraju stilske figure poput subjekcije, apostrofa, antiteze, ponavljanja i gradacije. Komparativna stilistička analiza nije nova naučna metoda. Irma Sikszaine Nađ se u svom radu pod naslovom *Intertekstualno ogledalo* poziva na činjenicu da je Gete još 1872. godine istakao potrebu za komparativnom disciplinom u književnosti.

Ključne reči: intertekstualnost, subjekcija, apostrof, ponavljanje, antiteza

A kézirat beérkezésének ideje: 2025. febr. 4.

Közlésre elfogadva: 2025. ápr. 24.